

* Brandval
Stiftet
1983
Historielag *

Brandvalitten

Oskar Aamodt

Nr. 1 Februar 2009 25. årg.

Brandvalitten

Medlemsblad for Brandval Historielag

INNHold

Festen er over av <i>Halvor Noer</i>	s 2
Distriktslege Lorentz N. Bull av <i>Kari Noer</i>	s 3
Doktorgaarden på Roverud av <i>Halvor Noer</i>	s 11
Oskar Aamodt av <i>Harald Nordfjeld</i>	s 14
Restaurering av Breendammen? av <i>Halvor Noer</i>	s 16
Sjibbersku'en og tussa av <i>Per Skogrand</i>	s 17
Hvorfor jeg ikke ble røyker II av <i>Halvor Noer</i>	s 18
Medlemsutvikling	s 19
Brandvalboka-Finnskogbindet	s 19
Ord og uttrykk av <i>Tor Aarstad</i>	s 20
Arrangementer	s 24

Redaksjonen:

Redaktør:	Tlf.
Halvor Noer	62 82 63 51
Ruth Ruud	62 82 64 17
Ole Erik Ruud, lay out	62 82 61 11
Trond Berger	62 82 60 15
Ole Lunder, annonser	62 82 66 22

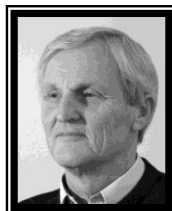
Trykk:	
Vinger Trykkeri A/S	62 81 97 00

Framsidedilde:

Musikeren Oskar Aamodt

Noen ord fra lederen:

Vi rundet 500!

Det er snart årsmøte og det er tid for oppsummering av året 2008. Vi nådde hele 504 medlemmer – en vekst på over 20 % - og langt mer

enn forventet.

Det var hyggelig – og ansporer til videre innsats.

I dette nummer har Kari Noer skrevet om dr. Bulls 50-årsperiode som lege i Brandval. Dette er viktig helsehistorie som har interesse utover Brandvals grenser. Den beskriver godt den utrolige utviklingen som har skjedd siden dr. Bull kom hit i 1913.

Innleggelse på sykehus var en sjeldenhet og legene hadde lite å hjelpe seg med. De måtte ofte improvisere ute i felten. Folk bodde spredt og avsides, og det var ofte meget strabasiøse reiser for å komme i sykebesøk. Likevel sto legen nærmere det enkelte hjem den gangen enn de gjør i våre dager.

Harald Nordfjeld har skrevet en artikkel om trekkspilleren Oskar Aamodt som testamenterte verdifull musikkhistorie til Historielaget.

Hvis vi ser på oppgaver fremover, så peker Per Skogrand på problemene med Breendammen. Der må noe gjøres før det er for sent. Prosjektet vil møte mange problemer, men Per har tatt opp hansken og vi får håpe at Breenutvalget finner løsninger.

Jeg ønsker vel møtt til årsmøte på Brandval Samfunnshus 19. februar. Se siste side.

I fjor hadde vi meget bra fremmøte og vi håper på det samme i år.

Vel møtt!

Hilsen *Halvor*

Distriktslege Lorentz N. Bull 1878 – 1964

Praktiserende lege i Brandval fra 1913 til 1964 - distriktslege fra 1916 til 1951.

av Kari Noer

Lorentz Bull kom fra en gammel legefamilie. Bestefaren var overlege ved Haukeland sykehus i Bergen. Faren var distriktslege i Setesdal, der Lorentz Bull ble født i 1878. Derfra tok han med seg en skarre-r som han hadde hele livet. Han tok medisinsk embetseksamen i 1904. Han vikarierte i flere distrikt og var i 6 mndr kandidat ved Rikshospitalet, Kirurgisk avdeling. Fra en legestilling i Rendalen kom han til Roverud i 1913 som kommunelege i Brandval. Det var mange søkere til stillingen. Bull skrev i sin søknad at han var god til å gå på ski. "Det avgjør saken", sa Brandval herredstyre.

To år senere skulle det ansettes ny distriktslege i Brandval. I et utrag fra Brandval herredstyes møteprotokoll 25.juni 1916, henstiller herredstyret til det ærede departement om å ansette dr. Bull i stillingen. *Han har fungert som kommunelege i herredet i over 3 aar og samtidig utført all kontroll med epidemiske sykdomme for distriktslegen. Han er meget godt likt og nyder alminnelig tillid og passer særdeles godt for vore forhold. Han staar således aldri fast for at komme frem til mange avsidesliggende bosteder i bygden.*

Dr. Lorentz Bull

Kari Noer f. 1934. Kommunelege i Kongsvinger, Brandval distrikt 1980-1999.

Ved kongelig resolusjon av 21. juli 1916 ble han så beskikket til distriktslege i Brandval. Og slik begynte dr. Bulls nærmere 35-årige virke som distriktslege. *Almenlege var han i vel 50 år.* Kommunen bygde bolig til distriktslegen - tegnet av arkitekt Arnstein Arneberg. Dr. Bull flyttet inn i Doktorgården med hund og hest i 1915. I 1928 kjøpte han Doktorgården av kommunen. Det var 10 mål innmark, fjøs og stall og bryggerhus. Senere ble det fradelt tre tomter, og gårdsdriften ble innskrenket.

Distriktslegens arbeidssituasjon

Distriktslegens arbeid var todelt. Den ene delen dreide seg om **Offentlig legearbeid**. Det medførte verv som ordfører i Helserådet. Administrativt sto han direkte under Amtslege/ Medicinaldirektør. Han skulle føre tilsyn og statistikk for alt som hadde med helsemessige forhold i distriktet å gjøre. Det gjaldt antall fødsler, fødselskomplikasjoner og spedbarn-dødelighet, antall dødsfall /dødsårsak, antall tilfelle av smittsomme sykdommer, (epidemier), tilfeller av tuberkulose og kjønns sykdommer. Arbeidsulykker var også viktig å registrere. Han skulle se til distriktets sinnssyke og til "bortsatte barn" og til pleiehjemmet.

Hvert år skulle han innlevere en Medicinalberetning hvor distriktet ble nøye beskrevet: klima, levestandard, boligstandard, arbeidsliv, kosthold og sedelighet. Medicinaldirektøren fikk

*Doktorgården. Legg merke til fløtingstømmeret i forgrunnen. Foto fra 30-årene.
Brandval Historielags arkiv.*

disse beretningene fra hele landet, og kunne på det grunnlag gi forordninger tilbake til landets distriktsleger. På det viset sikret en seg at alle fikk de samme forordningene, og de samme tiltak ble truffet. Sunnhetsloven av 1860 regulerte dette arbeidet. Distriktslegen skulle øve tilsyn med at lover og forskrifter ble overholdt. Distriktslegenes /Amtslegenes beretninger er nå arkivert i Riksarkivet. De er en kulturhistorisk og medisinsk skattekasse.

I Helserådet var de øvrige medlemmene valgt av herredstyret. Minst ett medlem skulle være

kvinne. Der kom distriktslegen i kontakt med politikere, og råd og tiltak kunne drøftes og settes i verk. Forordningene han fikk fra Medicinaldirektøren gjaldt mye forebyggende helsearbeid. Tiltakene han satte i verk var ikke noe han selv fant på. Folk var ikke like begeistret bestandig - doktoren skulle ikke bry seg med om de luftet nok eller badet eller skiftet tøy ofte nok eller med hva de spiste.

Da dr. Bull startet i Brandval, var spedbarnsdødeligheten på 6 %. (Nå 0,35 %). Tuberkulosen herjet med tap av mange unge liv. Hver 6. tbc-

Advarsel.

Ifølge helseraadsbeslutning av 1—6—1917 indskjærpes **forbudet mot spytning paa gulvet** i butikker, hvilesteder, skystationer og lignende steder.

Personer der spytter paa gulvet tillates ikke at opholde sig i dette lokale.

Overtrædelser er forbundet med strafansvar og blir at anmelde til helseraadet.

Røkning forbudt.

L. Bull,
Distriktslæge.

pasient døde. Forskerne hadde i 1880-årene påvist bakterier som årsak til mange smittsomme sykdommer. Det ble derfor viktig å isolere smitekilder, bedre kosthold og renslighet samt boligstandard. Dr. Bull laget plakater med forbud mot å spytte på golvet på offentlige steder. Registrering og kontroll av de tuberkuløse ble en dugnad utført av distriktsleger, menighetssøstre, Sanitetsforeninger og andre frivillige organisasjoner. Tuberkuloseloven kom i 1900. Sykehjem og sanatorier ble bygget. Og det gikk langsomt framover. Sykehjemmene ble etter hvert gjort om til aldershjem.

Kurativ praksis var den andre delen av distriktslegens arbeid.

Distriktet var stort, - til Grue nordover, - til Svenskegrensen østover med hele Finnskogen som var mye tettere bebodd enn i våre dager, til Vinger sørover og hele Vestsida mot Odalen. Ferier hadde legene sjelden og noen vaktordning hadde de ikke. Derimot var de forpliktet til å ta seg av nabodistriktet hvis distriktslegen der var forhindret fra å fungere. Distriktene var oppdelt slik at legen skulle kunne nå alle pasienter på under en dagsreise. Denne ordningen fungerte helt til 1984.

Dr. Bull hadde et stort arbeidsfelt. Infeksjonssykdommene dominerte bildet. Mange sykdommer som vi neppe ser i dag førte til sykdom og ofte en alt for tidlig død.

Skarlagensfeber, giktfeber med utvikling av nyre og hjertefeil, lungebetennelse med dramatisk forløp, difteri, poliomyelitt med utvikling av lammelser og ofte død. Hele dette bildet er totalt endret, takket være antibiotika og grundig vaksinasjonsarbeid på helsestasjoner og skoler. Poliomyelitten er helt utryddet! – I tillegg til disse sykdommene måtte han behandle kreft, hjertelidelser og ikke minst skader.

Når reisene var så lange og besværlige, måtte legen dra i sykebesøk til pasientene, ikke omvendt som nå. Han brukte hest og slede, ski eller skøyter, - om sommeren hest og trille, tog eller sykkel. Bil fikk han først i 1917.

Ofte ble han kalt ut i fødsel. Det var når jordmor ikke greidde å forløse barnet alene. Det var viktig å vite hvor langt fødselen hadde kommet. Derfor spurte han alltid jordmor, når hun ringte, om hvor stor mormunnen var. "Ja vel, jeg kommer". Det var alltid kompliserte fødsler. Hans fødsels-hjelpsutstyr er velbrukt og vises frem sammen med alt hans øvrige utstyr på utstillingen "GAMMELDOKTOREN" på Glomdalsmuseet i Elverum.

Journalist Torbjørn Tjernsberg hadde et intervju med dr. Bull i anledning hans 85-års dag i 1963. Jeg siterer: *Dr. Bull var først og fremst kjent som en dyktig sårlege. Det ble mye trening i å behandle slikt, og gjennom årene har han nok behandlet tusenvis av hoggskader. En sommer var*

*Fra utstillingen Gammeldoktoren.
Bilde er utlånt fra Glomdalsmuseet.*

det riktig ille. 50 hoggsår behandlet han på 2 uker.

Folk er ofte praktisk innstilt med sårbehandling. Han husker en unggutt som hadde fått pulsåren kuttet over i skogen. Arbeidskameratene fant på å presse ei potet mot såret, og binde stramt om, og forbindingen var så effektiv at det ikke blødde i det hele tatt. Men andre ganger har det vist seg at folk har gjort tabber som har ført til alvorlige situasjoner. Så det er nok behov for opplæring i førstehjelp.

Tjernsberg har også skrevet om medisin-tilgangen i de første årene: *Apoteker måtte også doktoren være. Det var langt til nærmeste apotek, som var i Kongsvinger og Bull måtte selv lage medisinene han foreskrev. Etter en kontordag på Øiermoen for eksempel, der han også behandlet svenske pasienter, ble det flere timers arbeid med medisinproduksjon om kvelden. 10 – 12 pakker ble det som regel å sende med bussen dagen etter.*

Hendelser i dr. Bulls legepraksis

Mange har mye å berette om dr. Bull. En runde på besøk til noen av Brandvals eldste gir et inntrykk av en dyktig og omtenksum lege, som hjalp til i all slags vær og føre, og til alle tider på døgnet. Beretningene gir også et innblikk i et helsevesen som var helt annerledes enn det vi er vant til i dag.

Vi lar dem fortelle:

Magna Rudseters mor fikk engang en kul/svulst på den ene skulderen. Hun syklet til Roverud, ble operert, og syklet hjem igjen. Og bra ble hun.

Elsa Tryland f. 1914

Else Tryland forteller at de alltid brukte dr. Bull, - og at han var der ganske mye. Det var en stor barneflokk og faren hadde astma. - Hennes tante ble en gang syk med magesmerter som ikke ville gi seg. Dr. Bull ble tilkalt. Han opererte henne for blindtarmsbetennelse på kjøkkenbordet. Brukte ether-narkose som bedøvelse. Hun kom seg fint etterpå. En gang fikk hun selv som barn kink i nakken. Greide ikke å bevege hodet og lå til sengs. Dr. Bull ble tilkalt. Det var kaldt, og han kom kjørende med hest og slede. Hadde kledd seg godt i ulveskinnsplags og skinnlue. Da han bøyde seg over henne i pelsen og med rim i skjegget, ble hun så redd at hun spratt ut av sengen. Og dermed var nakken bra!

Finn Bull forteller at faren en gang var tilkalt til en pasient med lungebetennelse. Det var en kald vinternatt, og pasienten lå og skalv med frostanfall. Doktoren skulle gjøre vel, og tenkte han skulle tenne opp i ovnen før han dro. Det var mørkt. Først da ilden flammet opp, så han at han hadde tent opp i den nederste kommodeskuffen. Det gikk bra, men husk: Ikke elektrisk lys, ikke innlagt vann, langt til telefon, - alt mye mer tungvint enn i dag.

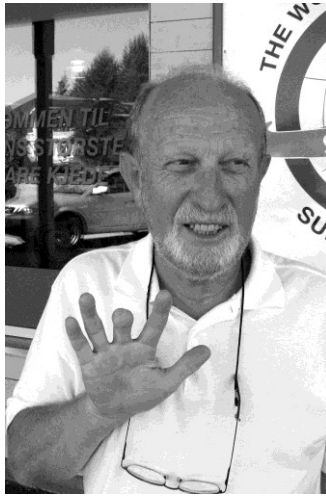

Finn Bull f. 1930 og kona Gerda ved hytta ved Bureien i 2008.
Foto Halvor Noer

Tanntrekking hørte med til doktorens oppgaver. Tole Skadsdammen (90) fikk skikkelig tannverk som 15-åring og dro til dr. Bull. Han prøvde seg med tanga, men det var så vondt at hun sparket til ham i ansiktet så han fór baklengs på kontoret. Selv stakk hun av og syklet hjem igjen til Græsberget. Tanna ble senere fjernet hos tannlege

på Kongsvinger. Dr. Bull hadde fint utstyr også til dette: en spesialtang til hver tann, slik alle distriktsleger hadde i kofferten

Dr. Bull sydde store sår, fjernet svulster og spjelket brudd. En pasient fortalte meg at han brakk lårbeinet da han som 12-åring hoppet på ski. Dr. Bull behandlet ham hjemme i Vestroa med strekk og beinet på skinne. En gang i uka fikk han besøk av legen som kontrollerte at bruddet grodde riktig sammen - i 4 uker til bruddet var fast.

Harry Skogland f. 1944 fikk amputert fingeren hos dr. Bull. Den ble klemt flat under reparasjon av sykkelens til Endre Stenbekk i 1948. Foto Halvor Noer

Inntektsforhold

Lønnen som distriktslege var ikke høy, slik at de fleste drev almen praksis ved siden av. Sykekassen var til å begynne med frivillig - fra 1911 pliktig for alle arbeidstakere. Han måtte beregne honorar i henhold til dette. Noen "ubemidlede" fikk hele honoraret betalt av Sykekassen, andre skulle betale egenandel og noen hele honoraret.

Sønnen til dr. Bull, Finn Bull, har i sin besittelse doktorsens regnskapsbøker og reisedagbøker for alle år han var i praksis. Disse har han vennligst latt meg få se. Alt er tydelig skrevet og ført inn - og gjør helt til skamme myten om "doktorskrift". Samme orden og ryddighet råder i alle offentlige skjemaer han har fylt ut.

Distriktslegens reisemåter

Dr. Bull foretok som nevnt sykebesøk med hest og slede/ trille, sykkel, ski eller skøyter. Fra 1917 fikk han bil, noe som hjalp godt. Men vei-

standarden var dårlig, hvis det i det hele tatt var noen vei, og om vinteren var det ikke alltid brøytet. Han benyttet derfor fremdeles hesten i mange år. Han hadde egen hest til i 1926. Han kjørte så langt han kom, så ble det å fortsette til fots eller med ski. Sverre Jahr forteller at dr. Bull pleide sette hesten sin inn på stallen på Breen, mens han gikk videre innover Vestroa på ski. Med seg hadde han stor og tung legekuffert med instrumenter og reiseapotek.

Magna Rudseter f.1920

Brandvalbrua var ikke bygget. Magna Rudsæter forteller at hun som 8-åring rodde doktoren over Glomma ved ferjeleiet. Åpnet hun grinda på den andre siden fikk hun 10 øre for det. Elsa Tryland forteller at dr. Bull gjerne gikk på ski over Glomma om vinteren, når han kom på sykebesøk til Tryland i Bånerudkretsen.

Finn Hagen er oppvokst på Øyermoen. Han forteller at dr. Bull en gang skulle på sykebesøk til Viken på Varaldskogen. Da bilte doktoren til Øyermoen. Derfra gikk han på skøyter over begge Øyersjøene. Det var 5 km på skøyter hver veg.

Asbjørn Trøen i Trøa forteller at han som smågutt hadde hogd seg i beinet. De måtte tilkalle legehjelp. Fra Trøa var det 1 times gange ned til skolen i Gresslia. Der fikk de lånt telefon og ringte til dr. Bull. Han kom i sin bil til Gresslia og gikk på ski opp til Trøa for å sy hoggsåret på gutten.

Han kjente jo bygda og menneskene godt. Var han i sykebesøk, hendte det ofte at han dro innom andre pasienter i nærheten som trengte tilsyn. Dr.

Asbjørn Trøen f. 1921

Bull førte nøyaktig reisebok over alle sykebesøk for hver dag. Dato, fremkomstmiddel og den sykes adresse er ført. Også andre spesielle forhold er ført opp: om det er mye snø, om temperatur (ofte under 20-28 minusgrader), om isen er kjørbær etc. Fra dag til dag kan vi følge ham på kryss og tvers i bygda. I gjennomsnitt kjørte han 40 km om dagen.

I året 1917 har han reist følgende antall km i sykebesøk:

Med egen hest	3.722 km
Med sykkel	2.424 km
Med egen bil	3.024 km
Reist i alt	<u>11.348 km</u>

I februar 1929:

Bil	916 km
Ski	<u>245 km</u>
Reist tils.	<u>1.220 km</u>

Dr. Bull hadde mottakelse av pasienter på kontor i eget hus, dessuten en til to "utekontordager" på Lunderseter og Øyermoen. Det var ingen timebestilling, pasientene kom når de hadde bruk for lege. Kontortiden var fra kl 09 -12. Fra 12 -15 drev han offentlig legearbeid. Middag kl 15 og en hvil på kontoret - så sykebesøk. Kveldsmat kl 19 - så en ny runde med pasienter på kontoret. Inger Rapstad, som var hushjelp hos dr. Bull et halvt år under krigen, forteller at han hadde strenge rutiner. Han sto opp kl 6. Startet med morgengymnastikk, så "varme og kalde avrivninger", derpå en god frokost - og arbeidsdagen begynte.

Legefruen

Legevaktordning hadde de ikke. Det vil si at de aldri hadde fri. Deres eneste hjelp var ofte egne koner. Disse har gjort en innsats det står respekt av. Fru Bull passet telefonen da den kom, hun vasket og steriliserte instrumenter, laget og steriliserte bandasjer, veide og tillaget medisiner, gjerne pakket som pulver i nydelige, små esker. Miksturer ble også laget - populære hos mannlige pasienter, spesielt i forbudstiden. Miksturen

1.	Hest.	Steen. (Hest.)	20.	Cykel.	Sollerud
2.	Saas.	Rosen	21.	?	Bellik
3.	Cykel.	Myrnes (Hest.)	22.	?	(Braut) -
4.	?	(Hest.) - S. Hest.	23.	?	Baunton -
5.	Hest.	Bierman	24.	Saas	(Hest.)
6.	Cykel.	Rosen - S. Hest.	25.	Cykel.	(Braut) -
7.	Saas	Rosen S.	26.	?	Vestby
8.	Cykel.	Mellum. Hest.	27.	?	Rosen. Hest.
9.	?	Sollerud - Rosen	28.	?	Braut - Hest.
10.	Hest.	Hest. Hest. Hest.	29.	?	Hest.
11.	Cykel.	Hest. Hest. Hest.	30.	?	Hest.
12.	?	Hest. Hest. Hest.			
13.	?	Hest. Hest. Hest.			
14.	?	Hest. Hest. Hest.			
15.	?	Hest. Hest. Hest.			
16.	?	Hest. Hest. Hest.			
17.	?	Hest. Hest. Hest.			
18.	?	Hest. Hest. Hest.			
19.	?	Hest. Hest. Hest.			

Utsnitt fra dr. Bulls reisebok

inneholdt både alkohol og ethylmorfin. Fødselshjelp deltok fru Bull også i.

Hun likte å ha folk og liv om seg. Doktorgården ble et ferieparadis for slekt og venner. Julie Bull tok sertifikat 55 år gammel, og kjørte Bull i sykebesøk de siste årene, da han var gammel og syk. "Men hun kunne verken rygge eller lukeparkere", forteller Finn Bull. Som mange andre legefrier engasjerte hun seg i Norske Kvinners Sanitetsforening, hjalp til ved Helsestasjonene og skolehelsearbeidet og med å lage offentlig bad på Roverud. Under krigen ble tran helt opp i flasker i dr. Bulls kjeller fra en stor tønne - og distribuert til skolene. Hun var også med og laget feriekoloni for skolebarn fra Oslo etter frigjøringen.

Dr. Bull og Julie Bull (1897-1997)

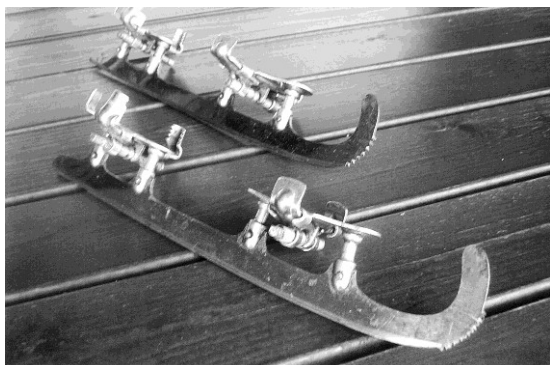
Krigen 1940-45

Da krigen startet i Europa var Sanitetsforeningen i Brandval i gang med å innrette Helgeby til feriekoloni for barn fra byen. Etter hvert ble disse planene skrinlagt, og materiellet tilbudt Sivilforsvaret til lasarett. Det var Marie Noer, den gang formann i Sanitetsforeningen, som administrerte dette. Unge jenter fikk samarittkurs, og forpliktet seg til å møte opp på første varsel. Jeg siterer Ruth Ruud fra Roverud Avis sommeren 1990: *Tidlig på morgenen 17.april 1940 ble dr. Bull varslet pr telefon av lensmann Kirkemo som ga ham i oppdrag å sørge for at lasaretten på Helgeby straks måtte gjøres klart for å ta imot sårede soldater. Tyskerne var på vei fra Kongsvinger og nordover, og norske styrker var på marsj fra Roverud mot Kongsvinger. Doktoren tok straks sin kone med og dro til Helgeby. Utover dagen kom det 8 norske og 5 tyske sårede, til dels hardt skadet. Alle kom fra trefningen på Rustad. Dr Bull var medisinsk ansvarlig og eneste lege. Fru Bull, som var formann i Roverud Sanitetsforening, tok seg av det praktiske med forpleining og administrasjon av kjøkkentjeneste. Samtidig assisterte hun doktoren og steriliserte instrumenter. God hjelp ga også samaritene. Etter noen dager kunne pasientene overflyttes til Skarnes sykehus. Martha Boger forteller: Jeg ser ofte for meg dr. Bull under trefningen på Rustad ved starten av 2.verdenskrig. Det var da mottak for sårede på Helgeby. Hele dagen og natten som eneste lege, kyndig og rolig. Etterpå ble han stadig sendt bud på.*

Doktoren privat

Hva slags mann var han? Han var liten av vekst og tettvokst. Han brukte monokkel eller briller og tok seg godt ut i selskapstøy. Var flink til å holde taler. Var en dyktig skiløper, og gikk på skøyter - også kunstløp. Han skrev både 8-tall og sitt eget navn på isen. Bjørg Bonsted (Holen f.1940) husker at når dr. Bull var observert på skøyter på Prestegardstjernet, var det signal om at isen var sterk nok til at hun fikk gå på isen

Han var 38 år gammel da han ble distriktslege i Brandval, og 47 år gammel da han giftet seg med den 19 år yngre Julie D. O. Nielsen i 1925. De fikk 3 barn og bodde hele tiden i Doktorgården på Roverud.

Dr. Bulls skøyter. Bilde er utlånt av Finn Bull

De hadde mye dyr i Doktorgården. Finn Bull forteller at de hadde hest til i 1926, høner til i 1948, gris til i 1949 og ku til i 1952. Inger Rapstad forteller at de hadde både kokke og innejente til hjelp i huset. Disse måtte også ta seg av stellet av de dyrene de hadde. To ganger om dagen syklet de til prestegårdsjordene og melket der kua gikk på beite.

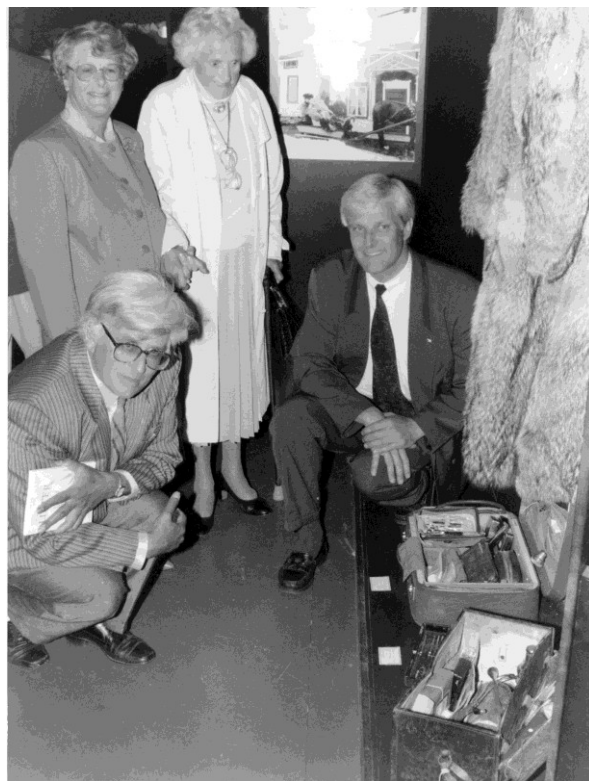
Inger Rapstad og Kari Noer i samtale rundt kaffebordet. Foto Halvor Noer.

Mor trivdes med mye folk omkring seg, og huset ble et ferieparadis for slekt og venner i mange år, skriver Finn Bull.

Omgangsformene var forskjellige fra bygdefolkets i legekretsene den gang. For eksempel omtalte sjelden fru Bull sin mann med fornavn. Hun sa enten doktoren eller Bull om sin mann. De hadde i alle sammenhenger stor respekt for hverandre.

Selv hadde jeg gleden av å bli kjent med Julie Bull ved at jeg fikk i oppdrag å dele ut et legat "Til fremme av barns og ungdoms helse og velferd i Brandval" - opprettet av ekteparet Bull 12.5.38 på kr 25000 i anledning av at dr. Bull da hadde vært lege i Brandval i 25 år. Ordfører, sogneprest og distriktslege skulle foreta utdeling

av rentene hvert år. Jeg hadde denne oppgaven mens jeg var i Brandval, og ga henne hvert år beskjed om hvem som var de heldige. Dette satte hun pris på.

Julie Bull ved åpningen av utstillingen Gammeldoktoren på Glåmdalsmuseet i 19?

Hun hadde tatt nydelig vare på sin manns utstyr og instrumenter, og visste ikke hva hun skulle gjøre med dem. Da Den norske legeförening fylte 100 år i 1986 fikk vi låne utstyret til en utstilling på Glomdalsmuseet: "Legens arbeid gjennom 100 år". Senere testamenterte hun dette til Glomdalsmuseet, slik at vi kunne lage den permanente utstillingen GAMMELDOKTOREN der. Hun gikk inn for dette arbeidet med liv og lyst og var meget fornøyd med resultatet - glad over at utstyret ble tatt vare på. Hun døde i 1997, 100 år gammel

Sammen fikk ekteparet Bull til mye som var til beste for folk i bygda. Både gamle og unge hadde stor respekt for hva de sto for.

Jeg takker samtlige som har bidratt til stoffet i denne artikkelen, som jeg håper vil være et minnesmerke over ekteparet Bull, og en viktig del av Brandvals nyere historie.

Informanter: Finn Bull, Martha Boger og mange eldre brandvalitter – de fleste er nevnt i teksten.

Doktorgaarden på Roverud

Arkitekt Arnstein Rynning Arneberg (1882-1961) tegnet huset

av Halvor Noer

Han var sønn av Mauritz Otto Edvard Arneberg og Harmine Nicoline Mathilde Rynning og vokste opp på Lysaker utenfor Oslo. Hans navn er knyttet til byggverk av alle kategorier fra han var utdannet arkitekt i 1906 til han døde i 1961.

Arnstein Arneberg var en av de aller største av arkitekter i Norge med en ufattelig stor arbeidskapasitet. Han utviklet et formspråk inspirert av eldre nordisk arkitektur, etter hvert forenklet under påvirkning av funksjonalismen (Skaugum). Han tegnet bygg av alle slag både for fattig og rik og utmerket seg tidlig som villaarkitekt.

Av bygg i vårt distrikt tegnet han Doktorgaarden til dr. Bull på Roverud i 1914. Samme året tegnet han også sorenskriverboligen på Flisa og bolig for overretssakfører Krogh på Flisa. Han sto for tilbygg av fløyer på hovedbygningen på Overud i 1918, Hokåsen skole tegnet han i 1919-21, Gamleheimmet i Grue 1924, restaurering av Skansgården i 1954. Spisestuen i empire-stil med dekor er Arnebergs verk.

Arkitekt Arnstein Rynning Arneberg (1882-1961)

Sikkerhetsrådets sal i FN-bygningen, New York 1950.

Han tegnet mange skolebygg. Av de mest monumentale kan nevnes Akershus landbruksskole, Hvam (1909-1954).

Han tegnet også kirkebygg bl.a.

”Romeriksdomen” ved Kløfta (1953-58). Han innredet mange skip bl. a. Kongeskipet (1947), Oslofjord og Bergensfjord (1946-1956).

Han var selv en kunstner og var en god maler.

Han var den første arkitekt som fikk statens kunstnerlønn (1954). Han er antagelig den mest dekorerte arkitekt i Norge og var bl.a. kommandør med stjerne av St. Olavs orden.

Kommunen var byggherre

Doktorgaarden ble bygget av Brandval kommune i 1915 som legebolig for dr. Lorentz Bull. Det er forunderlig at en liten kommune som Brandval kunne engasjere en sånn størrelse til å tegne en kommunal bolig. Forklaringen kan ligge i at dette tross alt var tidlig i hans karriere. Dessuten var han samme året engasjert i to bygg på Flisa, slik at han kan ha fått kontakter i Brandval i den forbindelse.

Hokåsen skole – nå Samfunnshus – tegnet 1919-21

Foto Kunstforlaget 1957

Av hans mange store oppdrag kan nevnes: Oslo Rådhus (1916-1950), kronprinsboligen Skaugum (1932), restaureringer av Akershus Slott (1921-1960), Oslo Domkirke (1933-1948) og Slottet i Oslo (1958). Han var arkitekt for innredningen av

Fasadetgning av Doktorgaarden fra 1914

Kommunen måtte øyensynlig ha gode erfaringer med Arneberg. Da Hokåsen nye skole skulle tegnes i 1919, engasjerte de arkitekt Arneberg på nytt.

Dermed kan vi brandvalitter sole oss i å ha to flotte bygg etter denne berømte arkitekten. (Hvis noen kjenner til flere Arneberg-hus i Brandval, vær da vennlig å si ifra til redaksjonen).

I Brandval herredsstyres møteprotokoll står det ikke noe om at arkitekt Arneberg ble engasjert. Såvel Doktorgaarden som Hokåsen skole er avbildet i en praktbok om arkitekt Arneberg fra 2006.

Jeg tar med noen saker fra Brandval herredsstyres protokoll der legeboligen er behandlet:

Møte 4. august 1913: Skriv fra dr. Bull angående doktorbolig m.v. Det ble enstemmig besluttet å nedsette en komité til at ta dette spørsmål under overveielse samt at fremkomme med forslag til den fremtidige ordning desangående. Til medl. av komiteen valgtes enst. Søren Haug, Ole M. Helgenæset og dr. Bull.

Møte 30. mars 1914: Tilbud fra Th. O. Herud om salg av eksisterende legebolig med tilliggende jordstykke nordover til Bonsted for Kr 20.000. Tilbudet ble enstemmig avslått og tomtespørsmålet utsatt mot 3 stemmer. Nødvendig beløp til tegning og omkostningsoverslag ble bevilget.

Møtet 25. mai 1914: ble det besluttet å kjøpe inntil 10 mål av O. J. Rønaasen (Søndre Tronbøl) i henhold til anbud Kr 400 pr mål. Lensmann Østmo tok forbehold om at det kunne skaffes brukelig vann.

Møte 14. juli 1914: Ordfører Nils Aas la frem

tegninger til doktorbolig i 2 alternativer. Til å velge tegning og fungere som byggekomite valgtes dr. Bull, Lars Snipen og Hans Næss.

Møte 7. august 1914: Det blir vedtatt å ta opp et lån på inntil Kr 50.000 til veibygging og legebolig.

Møte 25. juni 1915: Skrivelse fra kommunelegen om gjenstående arbeider med vei, gjerde, planering og anlegg av have. Komiteen ble bedt om å utføre dette på beste og billigste måte. Det skal anlegges vei ned til hovedveien. Spørsmålet om haveanlegg utsettes.

Husleien

Møte 17. august 1915: Leien av doktorboligen med jordvei settes til Kr 1400 pr år.

Formannskapetets møte 27. november 1915: Skrivelse fra dr. Bull, der han ber om tillatelse til å flytte inn i den nye legeboligen før forhandlingene om leiesum er avsluttet. Det ble etterkommet.

I brev fra Det Kongelige Departement for Sociale Saker av 19. juni 1916 meddeles imidlertid følgende: *Medicinaldirektøren har uttalt, at lægeboligen, efter hva kommunelægen har meddelt han, skal være baade vel indrettet og meget rumelig. Direktøren har derfor fundet, at man her maa kunne gaa til en noget høiere leie end sedvanlig i landdistrikter. Han har foreslått leien satt til kr. 700,00 aarlig. Departementet fastsætter størrelsen av den leie, som distriktslægen vil ha at erlægge, til kr. 700,- aarlig.*

2. desember 1916 har dr. Bull ifølge regnskapet innbetalt kr. 800 pr år.

Møte 8. november 1915: Søknad fra byggmester Marius Pettersen om en godtgjørelse for tap han har hatt ved oppføring av Doktorgaarden. Det ble bevilget Kr 600 til byggmester Pettersen på grunn av de ekstraordinære omstendigheter.

Møte 31. januar 1921: Skatteøret for dette års ligning ble økt fra 12 % til 15 % for å få betalt avdrag på det faste lånet opptatt til oppførelse av doktorboligen.

Møte 12. februar 1923: Dr. Bull ber om at vedlikeholdsarbeider på Doktorgaarden blir utført.

Med 7 mot 6 stemmer vedtages følgende forslag: Det henstilles til bygningsinspektøren at fremkomme med omkostningsoverslag over det aller nødvendigste arbeide på Doktorgaarden, saasom maling av vinduer etc.- saa ikke husene unødig forringes samt istandssettelse av brønden paa den mest økonomiske maate.

Møte 26. februar 1923: Kr 600 bevilges i overensstemmelse med overslaget.

Møte 28. juni 1926: Kr 220 kr. bevilget til vedlikehold av Doktorgaarden.

Doktorgården i 2008. Foto Ole Erik Ruud

Doktorgaarden selges

Møte 25. februar 1928: Under sak 498 i journalen ang. salget av doktorgaarden fremsattes flg. forslag: Ragnv. Jahr foreslog: Man beklager meget at de høiere myndigheter har paalagt kommunen at doktorgaarden skulle væksælges fra bygden. Endvidere beklages meget de former som salget er foretatt under. Eiendommen burde ihverfald været frembudt til offentlig salg for at skaffe bygden mest mulig inntækte. Likesaa beklages de dispositioner, som er foretatt av ordføreren idet skjøtet for længe tid siden er

utstedt og allerede tinglæst uten at saken er forelagt hverken formandskap eller herredstyre, hvorfor utstedelsen av skjøtet faar staa for ordførerens eget ansvar.

Gjølstad foreslog: Idet herredstyret beklager at man paa panthaverens forlangende har maatte gaa til det skridt at avhænde doktorgaarden uten forutgaaende herredsstyrebeslutning vedtages flg. vedtak: Salget av doktorgaarden til dr. Bull for Kr 22.000,- der er avskrevet paa kommunens gjeld til Akers Sparebank, godkjennes. Likeledes godkjennes ordførerens utstedelse av skjøte paa eiendommen.

Gjølstads forslag vedtat med 11 mot 2 stemmer som avgas for Jahrs forslag. Ole Ruud fratraadte under avstemningen..

Dr. Bulls sønn, Finn, skriver at Bull flyttet inn med hest og hund i 1915. Kontoret ble møblert dels som stue dels som kontor. Stuen ble ikke ferdig møblert før moren kom inn i bildet i 1925. Dr. Bull overtok eiendommen fra Brandval kommune pr 1. januar 1928.

En tomt mot øst ble solgt til Sandal i 1964. En tomt mot vest ble solgt til Kongsvinger kommune for bygging av ny distriktslegebolig i 1969. Kommunen videresolgte vestre del av denne tomten til Henry Strand.

Dr. Bull døde i 1964. Julie Bull bodde hjemme til hun døde 100 år gammel i 1997. Bjørge Stensbøl kjøpte så stedet.

Kilder:

Ole Morten Mørch:

Arnstein Arneberg – Mennesket og arkitekten, byggverkene og byggherrene.

Bastion forlag. Praktbok. Oslo 2006.

Fylkesarkivet/KA Opplandene, Lillehammer: Brandval herredsstyres møteprotokoller.

Oskar Aamodt

Musikeren og altnuligmannen

av Harald Nordfeld

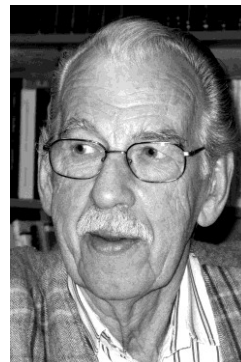
Oskar ble født den 23. oktober 1921 og vokste opp på Aamodt i Brandval. Foreldrene Jens og Alma fikk fem barn, tre sønner og to døtre. Det var vanlig på denne tiden at barna måtte hjelpe til på gården. Det var allsidig drift og de unge ble satt til passende gjøremål. Ettersom Oskar var en nevenyttig kar, er det trolig at han fikk prøve sine evner på forskjellig vis.

Etter at Oskar ble voksen fikk han lyst til å prøve snekkeryrket. Dette innebar både grov-og finsnekring. Han kunne reparere møbler og han deltok i husbygging. Fra sitt stuevindu i aldersboligen på Holt, hvor han bodde de siste årene, kunne han se boliger på Holtjordet som han hadde vært med og satt opp. Etter perioden som snekker, søkte han jobb på Kongsvinger Auto som den gang forhandlet Volkswagen. Her avla han fagprøven som bilmekaniker.

På denne tiden hadde Oskar leilighet i Øvrebyen på Kongsvinger. Han var kjent i musikk-kretser og var ofte innom forretningen til Rolf Lennart Legrem. Han kan fortelle at når det var tid for ferie eller fravær for øvrig, fikk Oskar ansvaret for den daglige driften. Han var en mann en kunne stole på!

Oskar Aamodt i aksjon med trekkspillet. (1921-2008)

Harald Nordfeld (f. 1937)

Etter en tid fullførte Oskar handelsskolen. Han ble nå ansatt ved Brandval regnskapskontor, en jobb han hadde i mange år.

Oskar hadde en hobby som han hadde mye glede av. Turorientering var det helt store for ham. Da han dro på årene, ble det mer aktuelt med turmarsjer. Han hadde som regel med seg en venn eller venninne da han dro av gårde til nye steder og nye løp. Det sies at han deltok i over 100 arrangementer!

Oskars far var spillemann. Ofte syklet han til festplassen med trekkspillet i koffert hengende i ei reim på ryggen. En kan tenke seg at det ble mye musikk i barndomshjemmet.

Musikkarven etter sin far kom til å følge Oskar hele livet. Oskar var perfektjonist! Notene ble fulgt til punkt og prikke. Han komponerte også flere melodier.

Aamodt's Band ble stiftet på femtitallet. I starten hadde han med sine to brødre, Hallvard på trekkspill og Magne på trommer. Senere overtok Kåre Dahl trommene, han var også vokalist. Thor Weberg kom også med i bandet, han spilte fele og kontrabass. Orkesteret var populært og det manglet ikke oppdrag!

Etter tiden med orkester ble Oskar etterspurt til trekkspillklubbene. Jeg vil anta at det kom av at han var sterk i noter og kunne spille vanskelige stemmer. Han var i løpet av flere år medlem i tre

trekkspillklubber, Glåmdal, Øyermoen og Nes trekkspillklubb. Med Glåmdal trekkspillklubb deltok han også ved plateinnspillinger.

Personlig ble jeg først ordentlig kjent med Oskar i forbindelse med trekkspillreparasjoner. Han hadde nødvendig utstyr og utførte reparasjonene på en samvittighetsfull og grei måte. Før sykdommen satte en stopper for både spilling og reparasjoner, greide han å oppspore trekkspillet etter sin far. Dette la han ned mye arbeid på og greide å få det i brukbar stand. En gang jeg besøkte Oskar fikk jeg beskjed om å hente fram det gamle trekkspillet etter Jens. For meg ble det nesten en høytidstund å få spille på et instrument som var innkjøpt i 1925!

Oskar var en stillferdig kar. Han bar sin sykdom med tålmodighet og stor ro. Oskars 85 årsdag ble feiret på Holt aldershjem. Det ble en trivelig feiring. Blant gjestene var selvsagt Rolf Lennart Legrem. Kveldens høydepunkt for Oskar var nok da Legrem framførte en av hans komposisjoner. Det var en vals med tittelen ” Minner fra Varalden”.

sakene ble i hjembygda.

De 4 trekkspillene omfatter spillet etter hans far, 2 spill han har brukt tidligere og det trekkspillet han benyttet i de senere årene. Etter at notesamlingen er gjennomgått og arkivert, viser det seg at den omfatter 83 noter av komponister fra Glåmdalsområdet, 302 noter/notehefter av komponister fra Norge utenom Glåmdal, 431 noter/notehefter av svenske komponister og 340 noter/notehefter av komponister fra det øvrige utland. I alt 1153 noter/notehefter! Det er med undring vi ser at de aller fleste av disse notene virker meget velbrukte!

Oskar Aamodt var revisor i Brandval Historielag fra 1992 til 1997.

Det er laget i stand en utstilling av Oskars trekkspill og gjenstander i Gammelstun på Skineb. De som ønsker det kan få se notesamlingen ved å kontakte arkivkomiteen v/Reidun Rapstad.

En musiker og altnuligmann gikk bort den 26.april 2008. Han ble gravlagt på Brandval

*Reidun Rapstad og Harald Nordfjeld foran Oskar Aamodt-utstillingen på Brandval Bygdetun
Foto Halvor Noer*

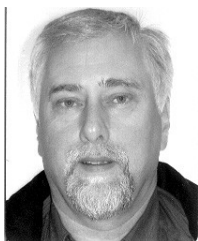
Oskar hadde testamentert 4 trekkspill, ei stor notesamling, samt flere minneverdige ting til Brandval Historielag. Det var viktig for ham at

kirkegård den 5. mai, i strålende vårvær. Minnene vil bli tatt godt vare på.

Restaurering av Breendammen?

Referat v/ Halvor Noer

På kveldsåpentmøte i Nistun 8. januar 2009 ble spørsmålet om restaurering av Breen tatt opp etter initiativ av Per Skogrand. Det var invitert personer fra Museene i Glåmdal og fra Kongsvinger kommune, men ingen hadde anledning til å møte. Det var 19 deltagere på møtet, deriblant Bjørn og Ole Neskvern som er aktive i Agnåa-prosjektet og grunneier i damområdet, Terje Moen.

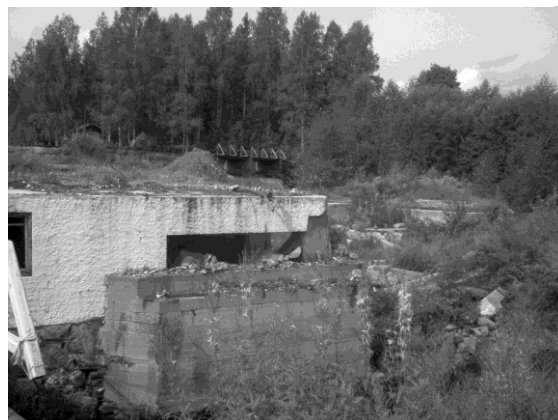
Per Skogrand f. 1952

Per Skogrand ga først en orientering om dammen og hvorfor han hadde tatt et initiativ i denne saken. Han mente det første damanlegget ble anlagt for over 400 år siden av Arne Amundsen Breen. Nå er damanlegget i dårlig forfatning og det kan skje ødeleggelser, hvis dammen kollapse. Området etter Breen Mølle som brant ned for noen år siden, er enda ikke ryddet ordentlig. Det er fremdeles fare for ulykker der, hvis barn skulle leke i området. Damområdet er et viktige kultur og landskapsområde som bør settes i stand.

Per har hatt mange kontakter med Kongsvinger kommune om dette. Han organiserte en befarings den 16. oktober 2008, der blant andre fylkesantikvar Tore Lahn deltok. Lahn har skrevet en befaringsrapport fra befaringsen.

Eierforholdene til Breen Mølle er problematiske. Mølleselskapet er konkurs. Grue Sparebank har begjært tvangssalg. Hedmark Eiendom legger nå mølletomta ut for salg. Eiendomsretten til selve dammen er uklar. Likedan eiendomsretten til fallrettighetene. Det er 7-8 grunneiere inntil dette damområdet. En del grenseavklaringer er nødvendig.

Mange ulike problemstillinger er knyttet til spørsmålet om dammen og bevaring av kulturminnene. Det var enighet på møtet om at det er ønskelig å få en løsning på dette. Agnåvassdragets Vedlikeholdsforening er en

*Ruinene etter Breen mølle med dammen i bakgrunnen.
Foto Per Skogrand*

forening som er innmeldt i Brønnøysundregisteret. Stein Nessæter er leder i denne foreningen.

På dammen. Fra venstre Tore Lahn, Ola Storbråten, Ingunn Aastebøl og Rein Johnsen. Foto Per Skogrand

Møtet ble enige om at det bør opprettes et eget utvalg for denne *Øvre Breen dam med omgivelser*. Det kom forslag om følgende medlemmer i dette utvalget: Per Skogrand, Ole Neskvern, Terje Moen og Rein Johnsen. Møtet fant det naturlig at dette utvalget blir et underutvalg under Agnåvassdragets Vedlikeholdsforening. Brandval Historielag vil støtte saken og hjelpe til, hvis utvalget finner det formålstjenelig.

Leder i Historielaget oversender dette forslaget til Agnåvassdragets Vedlikeholdsforening v/ Stein Nessæter, Odalsvn. 475, 2219 Brandval og anmoder foreningen om å gjøre vedtak om dette opplegget som her er foreslått.

Sjibbersku'en og tussa

Et gammelt sagn fra Brandval

av Per Skogrand

I fjor fikk jeg oversendt fra John Arne Sveen et sagn som Paul Sveen i Grue, hadde skrevet ned. Handlingen foregår på Skyberg, og som det står i Brandvalboka, bind II: Skyberg er en gammel gård, omgitt av sagn og historier. Historia er skrevet på dialekt slik jeg fikk den.

På Sjibber i Brannvåll hadde dom altmeine vøri goe venner me tussa. Hær eineste julkveill vart det satt grautfat ved låven teil tussa. Ein julkveill ner tussa kām på låven å sku eta julgrauten var det ittnå smærauge i grauten. Gammeltussen vart hoppande gælin og flaug ner i fjøse og slo i hæl likeste kua! Så gikk'n på låven å sette sæ teill å eta. Nær dom kom i bætten tå grautfate låg smærauge der. Jinta hadde hatt det dit så itte smæret skulle stjerne.

Da vart det særj på tussa. Gammeltussen studerte ei lang staunn, så sa'n: Nåe liter vi finna på. Je veit itte meir hell på ein gard dom har akkurat makan teil denne kua. Det er på Hælmgard i Grue. Vil dø som je så reiser vi dit å bitter kuer. Å tussa tok kjelken å læsse den daue kua på og så drog dom teil Hælmgard å leiste likeste kua tå båsa å batt den daue kua fast i båsen.

Ner budeia på Sjibber kām i fjøse om måran sto likeste kua på båsen og spærke og spann og såg ut som ho sku væra aldeles fræmmen. Og på Hælmgard låg likeste kua dau på båsa ner budeia kām på fjøse.

Mein hæsse fælk har fått greie på det tussa jorde dein julnætta, det er det ingen som veit....

I Nistun har vi følgende bøker og skrifter til salgs:

Skogbrukets historie i Kongsvinger		Kr 290
Brandval Kirke 350 år		Kr 200
Gamle Roverud		Kr 330
Brandval og Vinger Bondelag 100 år		Kr 200
Norsenterets historie		Kr 200
Agnåa – Vestmarkas perle		Kr 200
Lovise og Nils Hagen med etterkommere		Kr 30
Brandvalitten	ny	Kr 30
	gammel	Kr 20
Kalendere	ny	Kr 70
	gammel	Kr 20
Kart:		
Tur-og kulturminnekart Eikeberget og Fjøserberget		Kr 50
Jakt- og turkart Kongsvinger Vestside		Kr 50

Kontakt: Ivar Paulsen tlf.: 628 11 186. E-post: ivar-pau@online.no

NB: Brukte gamle Brandvalitter mottas med takk. Selv nr 1 og nr 2 2008 er utsolgt!

Har du e-postadresse?

For å bedre internkontakten ønsker vi å få registrert medlemmenes e-postadresser.

Det er fint om du sender oss din adresse på e-post til

Ole Johannes Østberg, e-postadresse: olejeast@skyberg.no.

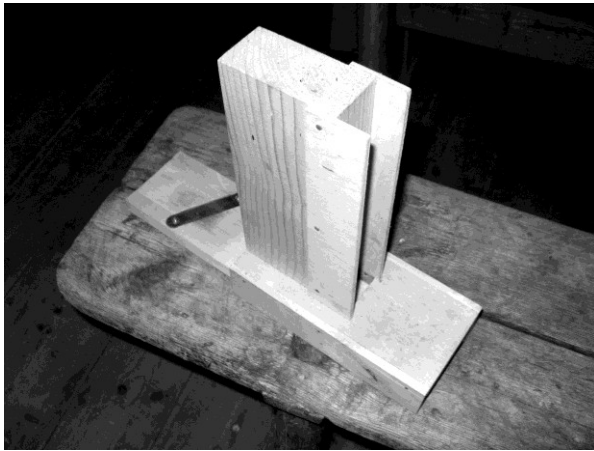
Hvorfor jeg ikke ble røyker II

av Halvor Noer

Trygve Myrvold beskrev i forrige nummer hvorfor han ikke hadde blitt en røyker. Det har inspirert meg til å skrive ned min erfaring med tobakken. Vi vil gjerne få flere slike historier i Brandvalitten – også om "hvorfor jeg ble røyker".

Som Trygve beskrev det, så var det meget vanskelig å få tak i tobakk under krigen. Samtidig var røyking meget utbredt. Det var ingen generell oppfatning om at røyking var så veldig farlig for helsa. Bare man ikke begynte for tidlig. Dr. Bull, som selv røykte langpipe, sa så sent som i 1963 at han trodde det var mer skadelig å puste inn forurenset luft i byene enn å røyke i moderat omfang ute på landet. Men han la til at riktignok har ikke forskningen kommet særlig langt på dette området ennå.

I mangel av tobakk ble det også dyrket tobakk hjemme hos oss. Vi hadde tørkede tobakksblader hengende på loftet i mange år etter krigen.

De snitted tobakksblader med denne snittemaskinen på Vestre Berger. Foto Halvor Noer.

Halvor Noer f. 1938

Jeg var 5 år da jeg fikk mitt store møte med røykingen. Vi hadde en godmodig sveiser hos oss på den tiden. Han stelte med kuene, grisene og sauene - som alle holdt til i fjøsbygningen. Det var godt og varmt i fjøset, så jeg var gjerne hos han i fjøset i lange perioder om dagen.

Så var det en dag han trodde han var hyggelig mot meg og lot meg få bruke den sure pipa hans. Jeg gikk rundt der i flere timer og pattet på pipa hans. Selvfølgelig gikk det galt. Jeg ble svært syk, spydde gult og lå til sengs i flere dager.

Aldri så galt at det ikke er godt for noe, heter det. Jeg begynte aldri å røyke. Kanskje jeg hadde blitt "vaksinert" mot røyk?

Vår lærerinne i småskolen, frk. Foss, hadde forresten begynt å snakke om denne uheldige røykingen. Jeg husker ennå en plakate hun viste fram av en dresskledd, tynn og blek mann med røyken i hånd ved siden av en rødkinnet, sportskledd, muskuløs mann uten røyk.

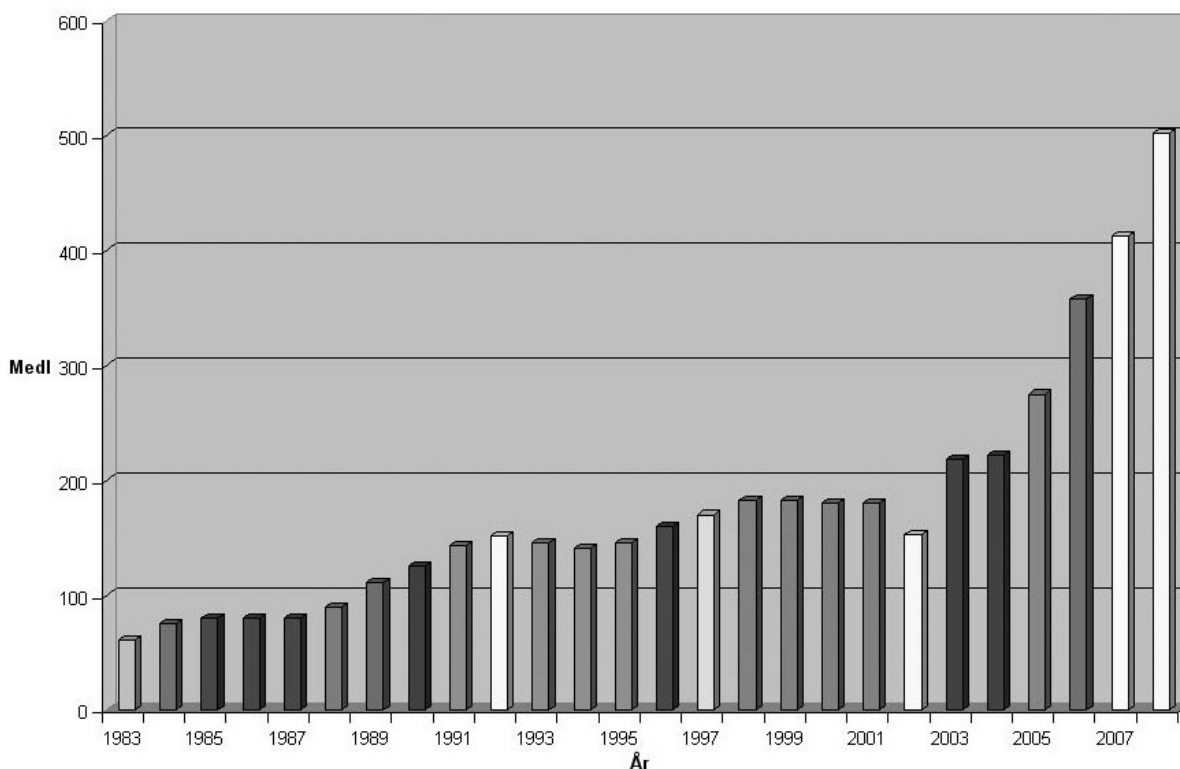
Er det noen som vet hvor denne plakaten har tatt vegen? Den var kanskje fra den første antirøyke-kampanjen?

Har du funnet feil i Brandvalboka – Finnskogen?

Vi er interessert i å få registrert alle feil som oppdages i denne boka. Meld fra – gjerne skriftlig – til en av selgerne eller en i Bygdebokkomiteen om feil som er funnet og hvilken side det står på. Senere vil alle innrapporterte feil bli presentert skriftlig.

Medlemsutvikling

av Halvor Noer

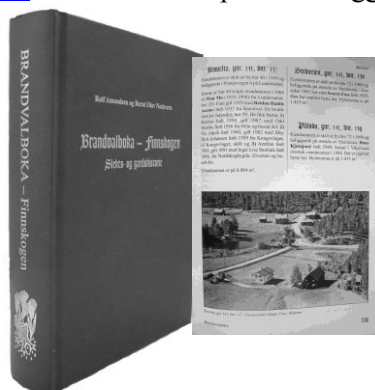
Brandvalboka Finnskogen er nå i salg

Boka tar for seg slektene
på alle matrikulerte eiendommer på Brandval Finnskog.

Boka blir solgt av kalenderselgerne i Brandval og Kongsvinger.
Den er også å få kjøpt på Jokeren-Brandval, Sportshjørnet, Roverud
og på Servicekontoret i Kommunen fra 6. desember.

Boka er på 650 sider og koster Kr 550.

Boka kan bestilles tilsendt som postpakke direkte fra
Brandval Historielag v/ Ivar Paulsen, Nugursvn. 617, 2219 Brandval
– e-post: ivar-pau@online.no. Da kommer porto i tillegg med kr 115.

Gamle ord og uttrykk

av Tor Aarstad

Gætt verkønn = god teft

Færmeiske sæ på = påstå, urokkelig

Lausmilt = ku som er lett å mjølke

Neite = skynde

Reinhekle = real, ryddig

Skuler = skyller, matrester

Slæva sæ = sikle

Stælp = hindring
Eksempel: Meir tel stælp enn hjelp

Støllkule = raptus, ri

Sutrevøli = sur, utidig

Takke på sæ = flytte seg

Ukru = utskudd, noen som gjør pukheit
(Men hva er ukru for noe egentlig?)

Hardvellit = slitsomt

Kei = koie

Kneppkammers = lite rom

Krutu = smule, lite grann

Livjol = belte

Spiall = kvalme

Stærte = anstrenge seg

Snaga = blåse svakt

Sveig = klam og rå

Treheindt = klosset

Ujæl = dårlig vane

Ureive = forstyrre, rote til

Væna = gå rundt til ingen nytte

Ordtak

Det blir i familien, sa gubben, han snøyt seg i grisetroa.

Det der renser magan sa jinta, ho fekk tvillinger.

Det er bare tull, det jeg står og sier, men det kommer fra hjertet, sa mannen, han holdt tale.

Det er bedre å sitte på kroa å tenke på kjerka, enn å sitte i kjerka å tenke på kroa.

Det er lettere sagt enn gjort, sa kjerringa, da ho ble bedt om å holde kjeft.

Mannen tier når han lider, kvinnen lider når hun tier.

Nå er det best å tie stille, sa kjerringa, hun hadde fått det siste ordet.

Det var ikke så ille sagt som det var ment, sa mannen, han ville unnskyldte seg.

Det går vilt for seg i Russland, sa mannen, han holdt avisa opp-ned.

Det er vanskelig å stjele fra en som sjøl er tjuv.

Jeg stjeler ikke, men ser jeg noe som jeg setter pris på, så tar jeg det, sa tjuven.

Stofer etter Trygve Brenna

Trygve Brenna 1881-1973

Bertha Hangaard holdt på å gjødsle jordbærsenga si med hestegjødsel, da han Trygve kom ruslende forbi. *Hær er det du driver me*, ville han vite. *Har møkk på jordbæra*, sa fru Hangaard. *Je bruker sukker, je*, sa'n Trygve

Historielaget har Å R S M Ø T E

på Brandval Samfunnshus, torsdag 19. februar kl 18.30.

Styremedlemmer og Bygdetunkomiteen møter kl 18.00.

Vi starter møtet med:

Kåseri av konservator i kulturlandskap Knut Ola Storbråten: Dokumentasjon og bevaring av kulturminner og kulturlandskap.

Kaffespleis

ÅRSMØTETS SAKSLISTE:

1. Åpning – valg av møteleder og protokollfører
2. Valg av to til å skrive under protokollen
3. Årsmelding – Historielaget og Bygdetunet
4. Regnskap Historielaget
5. Regnskap Bygdetunet
6. Godtgjørelse til tillitsvalgte
7. Budsjett Historielaget og Bygdetunet
8. Kontingent for 2010
9. Regnskap Bygdeboka – Finnskogen
10. Opplegg for Bygdeboka - Hokåsen
11. Virksomhetsplan for 2008
12. Valg
13. Innkomne saker til Årsmøtet

Saker som ønskes tatt opp må være styret i hende senest 10. februar.

Medlemmer som ønsker frasingelse av tillitsverv må selv kontakte valgkomiteen.

Vel møtt

Stvret

KVELDSÅPENT PÅ SKINEB

Første torsdag i hver måned kl 18.00 - kl 20.00 +.

Torsdag 5. februar	Tema: Husflidslaget presenterer seg i Gammelstun Verter: Eva og Elin
Torsdag 5. mars	Tema: Historien om Bøndernes Hus Verter: Anne-Lise og Halvor
Torsdag 2. april	Tema: Planlegging av Tundag Verter: Lederne i lagets styre og tunstyret
Torsdag 7. mai	Tema: Ryddedugnad på Tunet og scanning av gamle bilder Verter: Tunstyret og Ole Erik
Torsdag 4. juni	Tema: Dugnad til Tundagen Verter: Tunstyret

Tirsdagsklubben møtes på Skineb

siste tirsdagen i måneden kl 11.00 – 24. februar, 31. mars, 28. April og 26. mai

Slektsgranskingsgruppa har åpne møter

2. tirsdag i måneden kl 18.00 - 10. februar, 10. mars og 14. april

Tundag på Skineb lørdag 6. juni 2009